

ԿՐՕՆԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ԿԵՐԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ե Ի

ԿՐՕՆՈՒԾՈՒՅՆՈՒԹՅՈՒՆ

Կրօնագիտութիւն այն գիտութիւնն է, որն ուսուցանում է մարդու Աստուծոյ էութիւնը, Նորա աստուածային գործերը, Նորա կամքն ու օրէնքները, ուսուցանում է նոյնպէս Աստուծոյ եւ մարդու մէջ եղած եւ ինկիլք փոխադարձ յարաբերութիւնները: Կրօնագիտութիւնը իբրեւ մի ուսանելի առարկայ, պարունակում է իւր մէջ այն ամեն վարդապետութիւններն ու կանոնները, որոնք Եկեղեցւոյ ամեն մի անդամ անշուշտ պարտաւոր է իմանալ: Եթէ Եկեղեցին թոյլ է տուել ամեն մանուկներին լիարայ կատարել մկրտութեան սուրբ խորհուրդը եւ ընդունել նորանց իւր անդամների շարքում, բայց եւ այնպէս անհրաժեշտ պարտականութիւն է սահմանել՝ կրթել ժամանակին նոյն մանուկներին քրիստոնէական վարդապետութեանց եւ հաւատալեաց մէջ եւ ուսուցանել նոցա քրիստոնէական կեանքի այն ամեն կանոնները, որոնք օրինագրել է նոյն ինքն Եկեղեցին: Մկրտութեան խորհուրդը նախնական ժամանակներում մատակարարւում էր առաւելապէս չափազանց անձանց, որոնք արդէն ուսած էին լինում՝ վերոյիշեալ անհրաժեշտ ուսումը՝ իսկ այժմ նոքա աւանդւում են քրիստոնէին նորա կեանքի այն ժամանակաւոր ջոկանքում, երբ նոր է սկսում աճել ու զարգանալ: Այս մասին ընտանիքի եւ դպրոցի գլխաւոր պարտաւորութիւնը նորանումն է կայանում, որ նոքա պէտքէ մանուկին ուսուցանեն տարել այն օրէնքների համաձայն, որոնք ամենապարզ կերպով բացատրուած են Աստուածաշնչի մէջ եւ պահպանւում են քրիստոնէական սուրբ Եկեղեցում: Աւտի անհրաժեշտ է հոգալ, որ քրիստոնէայ մանուկը մանկութեան օրերում դաստիարակուի Քրիստոնէական Եկեղեցւոյ հոգւով, որ գիտակցի իւր բարոյական կենդանի միաւորութիւնը Փրկչի հետ՝ իբրեւ Եկեղե-

ցւոյ Գլխոյ Հետ եւ Եկեղեցւոյ անգամների Հետ՝ իբրեւ իւր եղ-
բարց Հետ: Անհրաժեշտ է մանկութիւնից զարգացնել մանուկի
մէջ այն գիտակցութիւնը թէ՛ փրկութիւն կարելի է գտնել
միայն Եկեղեցւոյ մէջ այն պայմանների միջոցներով, որոնք սահ-
մանումէ նոյն ինքն Եկեղեցին, իբրեւ անստուգածահաստատ մի-
փոփոխ: Ուստի անհրաժեշտ է թէ՛ զպրոցում եւ թէ՛ ընտանի-
քի մէջ հապտաբէլ ման-կներին խնայողական հա-սարց և կենսի-
կան ազդեանքները, համայնական առեւ, բացառաբէլ ման-կին հա-ս-
արց համաշխարհ և հարաւոր պարագայում կենսի-
կան:

Եթէ ամեն ուսանելի առարկայի գիտութիւնը ցանկալի է փոխադրել գործնական կեանքի մէջ, եւս առաւել կրօնական ուսումը, որ ամեն գիտութիւններից նախապատիւն է, պէտքէ կազմէ մարդու բարոյից հիմունքը: Կրօնական գիտութիւնը, որչափ եւ բարձր լինի մարդու փրկութեան համար, դարձեալ չունի ոչինչ նշանակութիւն, եթէ նա չէ գործադրում եւ արգիւնաւորում կեանքի մէջ. ընդհակառակն այդ կրօնական ամենաբարձր գիտութիւնը եւ ամենամեծ պատասխանատուութեան տակ կարող է ենթարկել մարդու Աստուծոյ արդար դատաստանի առաջ, ինչպէս ինքն Յիսուս հասկացնումէ մեզ իւր Տիրոջ կամքը գիտցող ու չկատարող ծառայի առակովը (Գ. Կ. ԺԲ. 45): Կրօնի ուսման այս աստիճան անհրաժեշտութիւնից բղխումն պարտականութիւններ, որոնք անթերի պէտքէ լցուցանէ նա՝ ով կկամենայ այս վսեմ՝ առարկայի արժանաւոր ուսուցիչ հանդիսանալ:

Ի՞նչ է հարկաւոր կրօնուսուցիչն:

Հասկանալով նոյն իսկ առարկայի (կրօնագիտութեան) նպատակը՝ կրճառելի եւ այս հարցը, — կհասկացուի թէ՛ ի՞նչ է հարկաւոր կրօնութեանը: Նախ եւ առաջ կրօնութեանը պէտքէ լինի այն մարդը, որ կրօնաւոր է բառի բուն նշանակութեամբ. կրօնաւոր բառով չպէտքէ հասկանալ եկեղեցականը, որի տեղ մեղանում սովորութիւն է եղած կրօնաւոր բառը գործածել, այլ այն անձը, որ հաւատով ու գործքով գիտակցաբար իւր կրօնին հպատակ է: Ձերմ եւ կենդանի սիրտը հաւատոյ գործի մէջ մեծ նշանակութիւն ունի: Ամենայն ոք կարող է ամենալաւ կրթողական ազդեցութիւն ունենալ մանուկի վերայ. բաւական է, որ նա ունենայ Աստուծոյ սիրտով եւ գիտով ջեր-

մացած սիրտ. ջերմ զգացմունքը առհասարակ անմիջապէս ազգումէ եւ այլոց զգացման վերայ ու ամենագորեզ կերպով գրգռումէ նորան: Պատմութիւնը ներկայացնումէ մեզ այնպիսի ճշմարիտ աստուածապաշտ անձինք, որոնք յիշեալ չեն ունեցել կանոնաւոր կրօնական ուսումն, բայց իւրեանց շրջապատող անձանց աստուածապաշտական զգացմանց ու ազդեցութեան տակ դաստիարակուած եւ աստուածային սիրով ջերմացած կենդանի սրտի զգացմունքով ազդել ու ներգործել են իւրեանց ամբողջ ընտանեաց սրտի զգացմանց վերայ եւս. ահա այսօրինակ զգացմանց կենդանի ազդեցութիւն է հարկաւոր եւ մեր նորատի մանուկներին սրտի եւ հոգւոյ վերայ ներգործելու համար: Արօնագլխութիւնը իբրեւ ուսանելի առարկայ պէտքէ մատակարարուի մանուկներին այնպիսի անձանց միջոցաւ, որոնք ընդունակ լինին մանուկներին այնպէս տրամադրել, որ նոքա կարողանան սիրել զԱստուած իւրեանց ամբողջ կեանքի ընթացքում ամենատեսակ հանգամանքներէ մէջ: Արօնուսոյցն ինքը պէտք է կենցաղավարի ճշմարիտ քրիստոնէական կեանքի կանոններով, որ կարողանայ նոյն կանոնները եւ իւր սանունց կեանքի մէջ ներմուծանել:

Առ այս կրօնուսուցչին անհրաժեշտ է ինքնահսկողութիւն, — ի ներքուստ նա պէտքէ իւր հոգեկան տրամադրութեանը հետեւի այն աստիճանով, ինչ աստիճանով համապատասխանումէ իւր բարձր կոչմանը: Արօնուսուցչի նպատակը լինելով ստեղծել մանուկներին եւ Աստուծոյ ու եկեղեցւոյ մէջ գլխակցական հաղորդակցութիւն, կենդանի օրինակ պէտքէ ցոյց տայ իւր սեպհական հաղորդակցութիւնը, ի նկատի ունելով, որ նա ինքը կարող է ամենապարզ կերպով ներկայացնել մանուկներին միայն այն, ինչ որ ինքը գլխակցումէ, կարող է զգալ տալ մանուկներին միայն այն, ինչ որ ինքը փորձով ցոյց է տալիս իւր կեանքի մէջ: Արօնուսոյցը իւր անհրաժեշտ պարտաւորութիւնը պէտքէ համարէ մշակել, զարգացնել իւր մէջ այն տրամագրութիւնները, որոնք կամենումէ պատուաստել այլոց մէջ եւ հետեւաբար պարտաւոր է վարուել ամենի հետ աղնիւ եւ պատուաւոր կերպով: Արօնուսոյցը առաջնորդումէ մանուկներին աստուածածանօթութեան եւ աստուածահաճոյ կենցաղավարութեան մէջ. պէտքէ արժանաւորապէս կատա-

րէ նա այս պարտականութիւնը պէտքէ համոզուած լինի, որ զինքն շրջապատող մանուկները Աստուծոյ որդիքն են գնուած Աստուածորդւոյ անվեղ արեան թանգ գնով։ Աստուծոյ այս թանկագին արարածները հաւատացած են կրօնուսոյցի առաջնորդութեանը։ Աստուած նորանից հաշիւ է պահանջելու ժամանակին։ Նա եւս ամեն ժամանակ աչքի առաջ պէտքէ ունենայ այն բոլէն, երբ պարտաւոր կ'լինի ասել, «ահա ես եւ մանկունք իմ»։ Կրօնուսոյցի այսօրինակ ինքնահասկողութեան պտուղը կ'լինի իւր անձնական յառաջադիմութիւնը հաւատոյ դիտութեան մէջ եւ իւր ուսուցչութեան արդիւնաւորութիւնը։ Լաւ ըմբռնելու համար այն պարտականութիւնները, որոնք պահանջվում են կրօնուսուցչից, թող կրօնուսոյցը յաճախ կարգայ Պօղոս Առաքելոյ առ Տիտոս եւ Տիմոթէոս գրուած առաքիական թղթերը։

Արտաքին բարուց վերաբերութեամբ կրօնուսոյցը պէտքէ ջանայ համապատասխան առնել իւր գործերը իւր խօսքին։ Նա իւր խօսքերին համաձայն չկենցաղաւարուի, ընդունայն կանցնի նորա՝ դպրոցում կրած բոլոր աշխատանքը։ Նա մեքենայաբար յառաջ կտանէ իւր աւանդած առարկան, բայց դժուար թէ կարողանայ նա հաւատացնել մանուկներին քրիստոնէական պարտուց կատարման անհրաժեշտութիւնը։ Կեղծաւոր բարեկրօնութեամբ գիմակաւորութիւնը կրօնուսուցչի կողմից, բացի նորանից որ ընդգէմ է քրիստոնէական ուսման, մասամբ միայն կտրող է իւր նպատակին հասնել եւ այն՝ ամենագիւրահաւան մարդկանց վերաբերութեամբ։ Կրօնուսուցչի արտաքին բարուց որակիւթիւնը յայտնի է լինում ա. դասարանում աղօթելու մէջ, եւ ք. մանուկների հետ ունեցած յարաբերութիւնների մէջ, թոյլերի հետ՝ նոցա յառաջ տանելու համար, եւ վատաբարոյից հետ՝ նոցա ուղղելու համար։ Նոյնպէս զանազան անձանց եւ նոցա պաշտօնութեանց մասին արած դատողութեան մէջ։

Կրօնուսուցչի աղօթքը միշտ պէտքէ լինի ամենայն ջերմեանգութեամբ իւր ամեն արտաքին ձեւերով, ոչ միայն նա ինքն է աղօթում, այլ շատերին եւս դէպի նոյն գործողութիւնն է յորդորում, ուստի խաչակնքելը, ծնրադրութիւնը եւ նորա ամեն մի հայեացքը դէպի Աստուծոյ սուրբ սեղանը պէտքէ

լինին լի ամենակատարեալ ջերմեռանդութեամբ եւ բոլորովին հեռի՝ յաչս մարդկան երեւալու ցանկութիւնից։ Երանի՛ թէ՛ կրօնուսոյցը օրւայ կրօնի դասի բովանդակութիւնը պատկերացնէր իւր արտաքին վարմանց մէջ։ Մի հմուտ եւ նշանաւոր մանկավարժ կրկնումէր մի երիտասարդ կրօնուսուցչի, « յիշեցէ՛ք, որ կրօնի ամեն մի դասը քրիստոնէական առտուածպաշտութեան մի գործողութիւն է. յարմարուեցէ՛ք ուրեմն այդ դասերին ձեր ներքին եւ արտաքին ընթացքով » :

Կրօնուսոյցը այն ժամանակ կարող է իւր եւ մանուկների մէջ ստեղծել ամենայաւ յարաբերութիւն, երբ իւր գործողութեան օրինակ եւ առաջնորդ ունենայ Յիսուսը եւ նորա աշակերտները։ Զերմ սէր դէպի մանուկները, քաղցր յարաբերութիւն նոցա հետ, քաջակերութիւն բարեբարոյից եւ անդրդուելի եւ խաղաղ ոգւով սանձահարութիւն վատաբարոյից, վատթար պակասութեանց խիստ՝ բայց առանց անձնական ատելութեան յանդիմանութիւն, ահա ճշմարիտ կրօնուսուցչի բնաւորութեան յատկանիշները։ Փրկիչը « մի դատէք » խօսքերով պատուիրեց մեզ հեռի մնալ անձնաւորութիւն գատելուց, զգուշանալ անբարեմիտ դիտաւորութեամբ դէպի մի ոք վերաբերուելուց, նոյն իսկ դէպի նորա պակասութիւնները կատարեալ զգուհեք զգացած ժամանակներս։ Մարդկանց պակասութիւնները դատելուց հրաժարուելը բոլորովին չէ նշանակում խտրութիւն չդնել մարդկանց բարոյից մէջ, այլ ընդհակառակն մարդս գիտակցելով իւր՝ դատելու մէջ ազատ իրաւունքը, մարդոյ սխալականութիւնը, գիտակցելով թէ՛ մարդս անկարող է միշտ հաւատարիմ մնալ իւր քրիստոնէական պարտականութեանցը, աւելի հեղաբար եւ համեստութեամբ է վերաբերուում դէպի ամենքը։ Այս մտքովն էր ասում Փրկիչը « խոնարհք ժառանգեսցեն զերկիր » :

(Թարգմանօրէն)

Սահակ Վարդապետ։